

Ontolojik Bakımdan Fiziksel ve Matematiksel Varlıkların İdrak Edilme Düzeyleri ve Metafiziksel Bağlamları Üzerine Bir Değerlendirme

An Evaluation on the levels of being perceived Physical and Mathematical Entities from the Ontological Perspective and Their Metaphysical Contexts.

Vatan Karakaya

Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi/ Kimya-Metalurji Fakültesi/ Matematik Mühendisliği Bölümü, vkkaya@yahoo.com ORCID: 0000-0003-4637-3139

Article Information

Article Type

Research Article

Date Recieved

17 May 2024

Date Accepted

15 June 2024

Date Published

30 June 2024

Plagiarism Checks: Yes, Turnitin

Ethical Statement

It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited (Vatan Karakaya)

ConflictsofInterest: The author(s) has no conflict of interest to declare.

Licensed under CC BY-NC 4.0 license.

Makale Bilgisi

Makale Türü

Araştırma makalesi

Geliş Tarihi

17 Mayıs 2024

Kabul Tarihi

15 Haziran 2024

Yayın Tarihi

30 Haziran 2024

Benzerlik Taraması: Evet, Turnitin

Etik Beyan

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur (Vatan Karakaya).

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

CC BY-NC 4.0 lisansı ile lisanslanmıştır.

Cite As | Atıf

Karakaya, Vatan (2024). Ontolojik Bakımdan Fiziksel ve Matematiksel Varlıkların İdrak Edilme Düzeyleri ve Metafiziksel Bağlamları Üzerine Bir Değerlendirme. *Mebadi Uluslararası Felsefe Dergisi*, 1(1), 88–108. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13095694>

Abstract

Under the assumption that there are different levels of human perception, it is an important field of research to determine which of the knowledge classifications called knowledge or science belong to which level of human perception. Based on this thought; In the current study, the question of how physical and mathematical entities come into being depending on the forms of perception of human cognition is discussed by considering ontologies in different knowledge basins. First of all, the philosophical foundations of the difference in human cognition are briefly explained, and then the ways in which these differences manifest are explained as sciences. At the same time, considering the ancient Greek civilization, Islamic civilization and modern Western civilizations, the ontological boundaries of physical entities and mathematical objects as two forms of human perception are discussed. In addition, the metaphysical foundations of physical and mathematical objects are also covered in general terms.

Keywords: Physical and mathematical object, ontology, levels of cognition

Öz

İnsan idrakinin farklı mertebelerinin olduğu kabulü altında ilim ya da bilim olarak adlandırılan bilgi sınıflamalarının hangilerinin insanın hangi idrak düzeyine ait olduğu önemli bir araştırma sahasıdır. Bu düşünceden hareketle; mevcut çalışmada, fiziksel ve matematiksel varlıkların insan idrakinin algı biçimlerine bağlı olarak nasıl meydana geldiği sorusu farklı bilgi havzalarındaki ontolojiler göz önüne alınarak tartışılmıştır. Öncelikle insan idrakindeki farkın olduğuna dair felsefi dayanaklar kısaca açıklanmış ve daha sonra da bu farkların tezahür etme biçimlerinin bilimler olduğu ileri sürülmüştür. Bununla birlikte; Antik Yunan medeniyeti, İslam medeniyeti ve modern Batı medeniyetleri göz önüne alınarak insanın iki idrak biçimi olarak fiziksel varlıklar ve matematik nesnelerin ontolojik sınırları tartışılmıştır. Ayrıca, fiziksel ve matematiksel nesnelerin metafizik dayanakları da genel hatlarıyla işlenmiştir.

Anahtar Kavramlar: Fiziksel ve matematiksel nesne, ontoloji, idrak düzeyleri

Giriş

Varlığın varoluşuna dair insanın idrak farkları; genel olarak epistemoloji, ontoloji ve metafizik şeklinde tasnif edilen ve varlığın bir veçhesine ya da onun hakikatine doğru insanın varlık sorgulamasıyla elde ettiği anlam ya da mantıksal metot ışığında biçimsel ya da öze dair ifadeleri olarak açıklanabilir. İnsanın ilim veya bilim olarak ifade edilen bu biçimsel ya da varoluş ile ilgili bütün tasniflerin öznesinin kendisi olduğunu göz ardı etmeden bütünsel olarak bakmak gerekmektedir. İnsanın kendi varlığı da dahil olmak üzere, insanın iradesi dışındaki varlıkla teması onda bir tasavvur oluşturmakta ve aklın zorunlu ilkeleriyle -evveli bilgilerle- bu tasavvurların tasdik'i insanda bilgi olarak ortaya çıkmaktadır. Bilgi, hem anlamın nefse ulaşması hem de nefsin anlama ulaşması olarak da tanımlanmaktadır (Attas, 2018, s. 24). Ancak insanda idrak farklarını ortaya çıkaran şeyin aklın zorunlu ilkeleriyle salt mantıksal tasnifler mi yoksa idrake bazen kılavuzluk bazen de yönlendirme veya sınırlama yapan etkilerin olup olmadığını da araştırmak gerekmektedir. Tarihsel bağlamda mesele ele alınırsa inancın, kültürün, ahlaki normların hatta hukuk sistemlerinin bile insanların idraklerini bazen genişlettiği bazen de daralttığı görülmektedir. Meseleye örnek olması bakımından, Antik Yunan medeniyetinde Pagan inanıştan dolayı metafizik idrakin kapsamındaki ilk sebebin bir yaratıcıya değil de bir hareket ettiriciye dayandırılmış olmasıdır. Bu anlamda Batı Skolastik döneminin Antik Yunan ve Helenistik kültürler ile İbrani öğretilerden etkilenerek- kültürün tasavvur biçimleri sentezlenerek- idraki güçlü bir biçimde etkileyen dinin bile içine katmış olmaları idrakin daralmasına sebep olmuştur. Modern dönemde bu idrak daralması din-bilim çatışması olarak tezahür etmiştir ve idrak alanı metafizikten matematik-mantık düzlemine indirgenerek sorun çözülmeye çalışılmıştır. Bununla birlikte; İslam düşünce dünyasında vahiy ve nübüvvetin kılavuzluğu ile insan idrakinin yaratıcısıyla istidlali veya mantıksal bir bağ kurması sağlanmış ve “zorunlu varlık” aklın zorunlu ilkeleriyle varlığın ilk sebebi olarak tanımlanmıştır. Vahyin kılavuzluğunun insan idrakinin sınırlarını genişlettiğini de görmek zor değildir.

1. İnsanın Varlık İdrakinin Farklı Olduğuna Dair Felsefi Dayanaklar

Felsefenin temel problemleri arasında öne çıkan iki önemi sorgu alanı; varlığın ne olduğu ve insanın varlığı algılama biçimleridir. Felsefe tarihi boyunca bu iki soru değişik şekillerde bir sorunsal haline getirilmiş, farklı ontolojilerin kurulmasına ve yeni teorilerin doğmasına sebep olmuştur. Mahiyet teorisi de İslam öncesi medeniyetin içinde doğmuş ancak İslam düşünce gelenekleri içinde mükemmel formuna erişmiş bir teoridir. İbn Sînâ (980-1037) tarafından sistemleştirilen bu teori kendinden sonraki düşünürleri de etkilemiş ve özellikle İslam felsefe tarihinde ekoller arası farkın belirlenmesinde kilit rol oynamıştır. İdrak ve ilmi, eşyanın hakikatine varmak olarak tanımlayan (Dişkaya, 2021, s. 49) Kindî (801-873) ile başlayan mahiyet tartışması illet-varlık-mahiyet ilişkisinin ontolojik bağlamında devam etmiştir. Daha sonra Fârâbî (870-951) tarafından idrak mertebeleri arasında duyulur-akledilir ayrımı yapılarak fiziki akledilir, matematiksel akledilir ve mantıksal akledilir tasnifleri yapılmış ve bu mertebelere uygun olarak eşyanın hakikati akledilir sûretler olarak ortaya konmuştur. Fârâbî'ye göre fizik, basit olsun birleşik olsun tabii cisimlerin ilkelerini, özelliklerini ve onlardaki değişimi sağlayan prensipleri araştıran bir ilim olarak tanımlanmıştır. Daha sonra İbn Sînâ tarafından “varlık-mahiyet” ve “zorunlu-mümkün” ayrımları yapılarak teori olgunluk düzeyine erişmiştir. İbn Sînâ sonrası tartışmalar varlık ve mahiyet ayrımları üzerinden ilerlemiştir. Bu kapsamda Sühreverdî (1154-1191) mahiyet kavramını merkeze almış, Molla Sadrâ (1571-1641) varlık-mahiyet ilişkisinde varlığı öncelemiş, İbnü'l-Arabî (1165-1240) varlık kavramını ve Fahreddin er-Râzî (1150-1210) ise iki kavram arasındaki ilişkinin sorunsallaştırıldığı bir yol takip etmiştir (Türker, 2018, s. 675).

Mevcut çalışmanın ana meselesi fiziksel ve matematiksel kavramlara karşılık gelen insan idrak düzeylerinin belirlenmesi olduğundan insanın idrak düzeylerinin felsefi delillerinin ortaya çıkarılması bir gerekliliktir. Bu anlamda mahiyet teorisi idrak düzeylerini açıklamak için bize uygun bir zemin sunmaktadır. Teorinin ayrıntılarıyla devam edilirse mahiyet teorisi insan idrakinin zorunlu olan ile mümkün olanı

ayırmasına ve anlamlandırmasına imkân vermektedir. Başka bir ifadeyle; mümkün mevcutların hakikatinin kendinde neyse o olduğunu, var ve yok olmakla nitelenmeye elverişli olmadığını, dolayısıyla mahiyeti bulunan herhangi bir mevcudun kendiliğinden var olamayacağını, bütün mümkünlerin ancak zorunlu bir varlık tarafından var edilebileceğini iddia eden bir teoridir (Türker, 2018, s. 671). Bir mahiyet dış dünyada meydana geldiğinde cisimsel bir nesne olur ve bireyselleşir. Cisimsel mevcutların mahiyetleri bireysel tahakkuklarından soyutlanarak zihne alınır ve soyut mahiyetler olarak ifade edilir. Bu anlamda zihinde mahiyet ile dışta mahiyet, mahiyet olmak yönünden özdeştir.

Mahiyet teorisine dair yukarıdaki açıklamalar ışığında; fiziksel varlık ile matematiksel nesneleri ontolojik olarak ilişkilendirmek insan idrakinin iki düzeyini tartışmak anlamına gelmektedir. İnsan idrakine göre ilk düzey, insanın dış dünyasında var olan varlık algısıdır ki buna dışta mahiyet denmektedir. Dış dünyada mahiyete sahip her nesne insan zihninde bir sûret ya da manayla birlikte bir zihinsel mahiyete dönüşmektedir. İnsanın ikinci idrak düzeyi ise dış dünyada mahiyete sahip varlıkların zihinde sûret yoluyla oluşan yapıları arasında yine zihinsel birleştirme ve ayırtırmayla yapmış olduğu genellemeler ve oluşturduğu anlam ve yargılardır. Fiziksel ve matematiksel idrak düzeylerinin felsefi zemini Fârâbî tarafından tartışılan birinci akledilir olanlarla ikinci akledilir olanlar sınıfına girmektedir. Birinci akledilirler sınıfı dışta mahiyete sahip olan somut veya soyut varlık dünyası olarak tabir edilmektedir. Diğer bir ifadeyle; kategorik tasnifte cins, tür, fasıl gibi şartların yüklenebildiği dıştaki mahiyet sahibi varlıklar bütünüdür. Bununla birlikte; birinci akledilir türden mahiyetlere kategorinin şartları yüklenebildiği için mantıksal akledilirler olarak da ifade edilmektedir (Dişkaya, 2021, s.63). Dışta mahiyete sahip varlıkların zihinsel süreçte birbirlerine illet olması bakımından zihinde mahiyet, dıştaki mahiyetlerin ilişkilerinden oluştuğu için zihinsel ilişkiler sonsuzdur ve bu zihinsel sonsuz yapıya ikinci akledilirler denmektedir. Ancak, insan sadece dış dünyadaki mahiyetlerin sûretlerini alıp zihninde sûrete dönüştüren

fonksiyon veya operatör anlamında niceliksel dönüştürücü bir varlık olmadığından ikinci akledilir düzeyinde mahiyetleri zihinde birleştirilerek dış dünyada mahiyete sahip olmayan zihinsel varlıklar da inşa edebilir. Mesela; masal kahramanları gibi. Bir Anka kuşu insanın ikinci akledilir idrak düzeyinden elde edilmiş bir varlıktır ve dış dünyada mahiyeti yoktur. İnsan zihni ikinci akledilir dünyasından üretilen ve dış dünyada karşılığı olmayan varlıkların tekil tipli olanları hayal ve dış dünyada mahiyete sahip varlıklarla ilişkili ve tümel olanları ise mantıksal düşünce olarak ifade edilmektedir. İnsanın zihni idraki olan ikinci akledilir dünyası insanın yaradılıştan sahip olduğu ve dış dünyada bir mahiyeti olmayan sevgi, nefret ve öfke gibi duygularından da zihinsel kavram üretebildiği için insanın ikinci düzey idraki sonsuz niteliktedir. Normalde insanın içine doğduğu dünya ve varlıkları sonludur ancak insanın zihin yapısı gereği kendisi sonlu ama zihin dünyası sonsuz olan bir varlıktır. Bu sonsuz düşünme özelliğinden dolayı Kartezyen felsefenin kurucusu René Descartes bütün bilimlerin insana özdeş olduğunu (Timuçin, 1976, s. 43) söylemektedir.

İnsanın idrak düzeylerine dair yukarıdaki teorik tartışmalardan sonra bu idrak düzeylerinde meydana gelen fiziksel ve matematiksel kavramların varlığı ve idrak mertebeleri daha belirgin bir çerçevede tartışılabilir. Bütün bilimler insana özdeş ve bilimler birbirinden ayrı ise, bu ayırım nasıl meydana gelmektedir? Bu sorunun cevabı şöyle açıklanabilir: İnsanın dış dünya ile ilk teması beş duyu yoluyla olmaktadır. Dış dünyada mahiyetli varlık; sûret sahibi olan madde yani cisimdir. Üç boyutlu cisimlerin duyu temasıyla ortaya çıkan tanım ve ilkelerine ulaşma faaliyeti ilk olarak fiziğin çalışma alanını oluşturmaktadır. Çünkü madde ve özellikleri, kuvvet ve hareket gibi özellikler fizik biliminin konusudur. Aslında insanın duyularıyla algıladığı dış dünya, bir biçimsel yapıya sahip madde olduğu için fizik, ilk duyuları algıya dönüştürerek dış dünyasının bilimsel aklını inşa etmektedir. Tabii burada cevaplanması gereken önemli bir soru daha vardır. İnsanın dış dünyayı algılamasıyla bütün bilimleri inşa edip edemeyeceğidir. İnsanın sûret sahibi maddeyi algıladığı zaman maddenin sûreti zihinde bir mana oluş-

turmaktadır. Bu mananın zihinde birleştirilmesi ve ayrıştırılma safhasında maddeden ayırık bir özellik daha ortaya çıkar. İnsanın bu düzeydeki niceliksel idraki matematik olarak tanımlanmaktadır. Matematiksel nesneler irade dışı varlıkların sùretlerinden insan zihninin inşa ettiği kavramlar olduğundan dıştaki fiziksel varlıkların mahiyetlerinin zihinsel karşılığıdır. Bu tanımlamanın açık ifadesi matematiğın en belirgin özelliklerinden birisi duyulara kapalı olmasıdır. Duyulara kapalı bu idrak düzeyinde insan neler yapabilir? Öncelikle; duyular yoluyla algılayıp fiziksel olarak varlığın mahiyetine bağılılı anıamları oluşturduktan sonra varlıkta niceliksel olan anıamlar artık matematiksel idrakin işi haline gelmektedir. Üç boyut fiziksel varlık (cisim) fizik biliminin konusuyken üç boyutlu varlığın sùreti buna bağılılı olarak iki boyut, tek boyut ve nokta gibi geometrik kavramlar ya da sayı mahiyetine uygun varlıklar da zihinde aritmetik veya cebirin kavramları da matematiğın konusunu oluşturmaktadır. İlave olarak, bu her iki alanın zihinsel kavramları arasındaki ilişkilerin temsili de fonksiyon olarak ifade edilmektedir.

Anlaşılabacağı üzere; fizik ve matematik, nitelikli bir varlık olan insanın idrak düzeylerinde ortaya çıkan iki anlamdır. Duyusal olarak aynı değildir ancak kavramsal olarak birbirlerinden tamamen ayırık da değildir. Matematik ve fizik arasında bu temel düşünce zemini oluşturulduktan sonra felsefenin kapsamı altında fizik ve matematiğın ontolojik sınırları tartışılabilir.

2. Fiziksel Varlık ile Matematiksel Nesne İlişkilerinin Ontolojik Sınırları

Ontoloji, varlık felsefesinin diğeri bir ifadesi olmakla birlikte vücuda gelmek, mahiyet sahibi olmak anlamında kullanılmaktadır. Ontolojik sorgulama ise vücuda gelmiş bir varlığın, teoriler, görüşler altında sınırlanmış halinden elde edilen varlığa dair bilgi toplamı olarak ifade edilebilir. Her bir ontoloji insan zihninde bir düşünce sınırı oluşturmaktadır. Tanımlanışlarına göre bazen ontolojilerin sınırları ile varlığın yaradılış sınırları örtüşür bazen ise ontolojiler varlığın varoluş sınırlarına uygun olmayabilir. Yani yaradılış bilgisi içermeyebilir.

Düşünce tarihi boyunca oluşan teorik fizik ve matematik nesne ilişkilerinin ontolojik yapıları belirli düşünme sınırları oluşturmuş ve bu düşünce sınırları da tanımlanışına göre hem farklı sosyal yapılar hem de bahse konu sınırlarda bilgi havzaları oluşturmuştur. Tarihsel süreçte fiziksel ve matematiksel nesneler üzerinden farklı ontolojiler kurulmuş olmakla birlikte çalışmamız kapsamında Antik Yunan, İslam ve Batı medeniyet havzaları göz önüne alınacaktır.

İlk olarak teorik düşüncenin sistemleştirildiği Antik Yunan düşünce havzasını ele alalım. Her ne kadar bu medeniyet içerisinde Thales (MÖ 624-548), Pisagor (MÖ 570-495), Öklid (MÖ 323-285) gibi filozoflar yetişmiş olsa da felsefi anlamda belirleyici olan filozoflar Platon (MÖ 424-348) ve Aristoteles (MÖ 384-322) olmuştur. Sokrates'in (MÖ 469-399) öğrencisi olan Platon'a göre varlık idealar âleminde. Filozofa göre varlığın değişmez gerçek anlamı idealardadır ve yansımaları fizik dünyayı oluşturmaktadır. İdealar olarak insan ruhunun seçildiği bu ontolojide varlık bir sıralamaya tabi tutulmuştur. Bu sıralama *iyi edalar-idealar-matematik/fizik yansımalarıdır*. Platon'a göre; fizik dünya ve ona dair bilgi yukarıdaki bölünmüşlük çizgisinin altında kalmaktadır. Platon ontolojisine göre bölünmüşlük çizgisinin altı duyulur dünya üstü ise akledilir âlemdir. Bu ontolojinin fiziksel varlık ve matematiksel nesne idraklerinin düzeyleri felsefenin idealar sıralamasından görülmektedir. Fiziksel varlıklar duyulur düzeydeyken matematik kavramlar akledilir olarak tanımlanmaktadır.

Medeniyet içerisinde asırları etkileyen diğer bir filozof da Platon'un öğrencisi olan Aristoteles'dir. Aristoteles ontolojisi Platon'un aksine akledilirlerden ziyade duyulur olanlar üzerinden gelişmiştir. Yani Aristo duyularla algılanan şeyin ancak ilkelerinin olabileceğini savunmuş ve mantık külliyatı olan Organon'da bunları açıklamaya çalışmıştır. Aristo'ya göre; varlık duyular yoluyla duyumsanır sonra varlıkların sûretleri yoluyla algılanır ve daha sonra da idrak edilir ya da akledilir. Aristo'nun fiziğe dair teorileştirdiği madde-sûret teorisi asırlar boyu etkisini sürdürmüş ve bilimsel bilginin temelini oluşturmuştur. Felsefi gelenek açısından varlık, madde yönüyle yaratılışı bakımından ayırt edil-

meye müsait değildir. Çünkü maddenin ilk hali, saf güç ve imkân olduğundan “cisimlik sûreti” olarak tanımlanan daha sonra da sûret ve tür ayırımına konu olan bilkuvve bir varlık şeklinde ifade edilmiştir. Yani madde, cisim olarak sonsuz sûret alma özelliğini taşıyan bir varlık olarak düşünülmüştür. Mesela bir ahşap maddesi; masa, sandalye, kalem gibi sonsuz şekil alma potansiyeline sahip cisimsel bir varlıktır. Madde yaratıldığında kendinde potansiyel olarak barındırdığı sûrete sahip olma haliyle, varlık âleminde Bu nedir sorusuna cevap verecek hale gelmektedir. Dolayısıyla; varlıkların bilgiye hazırlanış hali olarak ifade edebileceğimiz cins, tür, fasıl ve nitelik gibi tümel özellikler ancak maddenin sûret kazanmasından sonra gerçekleşebilmektedir. Bundan dolayı değişmez ilke elde etmek için madde-sûret ilişkisi önemli bir teori olarak ortaya çıkmaktadır. Maddenin sûrete dönüşmüş hali, ondan bilgi elde etmek için uygunluğunun bir ön şartı olarak görülmektedir. Çünkü maddenin insan idrakinde tanıma erişme hali, kazanmış olduğu sûrettir ve bu sûret o varlığa yerleştiğinde nesne olarak tanımlanabilmektedir. Bu yönüyle sûret, varlığın değişmez niteliklerini ortaya çıkaran ve varlıkları birbirinden ayırmak ve onlara sınır tayin etmek için önemli bir nitelik olarak tanımlanmıştır. Burada varlıkta, madde-sûret ilişkisinin sürekli olduğu ve boşluk içermediğini de belirtmek gerekir. Yani sûreti olmayan madde ya da maddesiz bir sûret mevcut değildir. Bu, epistemolojik olarak varlığı tarif etmek için insan bilgisinin yaptığı zihinsel ayırmadan gelmektedir. Başka bir ifadeyle fiziksel varlık âlemidir.

Aristoteles’in görüşüne göre; bir şeyin ne olduğunu anlamak için onun sebebini bilmek ve ilk sebeplere kadar gitmek gerekir. O halde kâinatta ortaya çıkan her çeşit fiziksel olgu ve olayın gerçekleşmesinde dört sebep aranmalıdır. Bunlar maddî, sûrî, fâil ve gâî sebeplerden ibarettir. Başka bir ifadeyle; bir nesnenin fiziksel olduğuna karar vermek için o nesnenin maddesini, form veya biçimini (sûret), yapanını (fâil) ve niçin yapıldığını yani gayesini (gâî) bildiğimizde o fiziksel nesneyi tanımlamak mümkün olmaktadır. Bu dört sebep fiziksel varlıktan bilgi elde etmenin ana unsurlarıdır. Fiziksel varlıklar bu dört unsurla tanımlanmakla birlikte zihinsel olan matematiksel nesneler bu dört tanımdan

sadece form ya da sûret ile tanımlanmaktadır. İnsan zihninde oluşan bir üçgenin ne maddesi vardır ne bir gayesi ne de bir faili vardır, sadece bir sûrete sahiptir. Zihinsel olan matematik ilişkilerin fiziksel olan varlıklarla uyum göstermesi fiziksel ve matematiksel olan nesnelerde formların ortak olmasıdır (Karakaya, 2022, s. 359).

Aristoteles felsefesinde ve oluşturduğu ontolojide fiziksel nesne tanımlamasından sonraki sürece eşlik eden şey matematikten ziyade mantıktır. Çünkü fiziksel varlıklar tanımlandıktan sonra mantığın tasavvur ve tasdik (zihinde şekillendirme ve doğrulama) süreci kategorilerin temelini oluşturan cins, tür, fasıl, nitelik ve araz ayrımıyla varlık sınıflanmış ve bilgiye konu edilmiştir. Bu dönemde matematik mantığın altında bir alan olarak görülmektedir. Çünkü bu ontoloji, hareket ettirici anlamında bir ilk sebebe ihtiyaç duymaktadır. Bu ilk sebep maddi olmadığından mantığın özdeşlik, çelişmezlik ve üçüncü şıkkın imkânsızlığı şeklindeki mahiyete ait şekilsel yapısına ilaveten "Her şey varoluş sebebine sahiptir." şeklinde bir mantıksal kurala daha ihtiyaç duymuştur (Öner, 1991, s. 14). Ancak Aristoteles ontolojisinde bu mantıksal kural, yaradılışa değil ilk sebep olarak hareket ettiriciye dair bir düşüncedir. İlk hareket ettirici fiziksel bir varlık olmadığı için mantıksal önermesi maddi olmayan öncüllerle kurulmuş ancak mantık kurallarıyla doğrulanmış bir ilk sebeptir. Bu ontolojide ilk sebep arayışı bir metafizik kavramdır. Özet olarak; Antik Yunan düşünce havzasında düşüncenin takip ettiği yol fiziksel dünya-matematik-metafizik yapısındadır. Bununla birlikte fiziksel varlık ve matematik nesnelerin idrak düzeyleri madde-sûret teorisinin imkânları çerçevesinde açıklanmıştır.

İkinci düşünce havzası İslam medeniyetidir. Bu medeniyet içerisinde ontolojik içerikleri farklı ancak varlığın ilk sebebi aynı olan üç düşünce geleneği bulunmaktadır. Bu düşünce gelenekleri; kelam, meşşâî felsefe ve tasavvuftur. Kelam ve meşşâî felsefenin ontolojileri birbirine yakın olduğu için fiziksel ve matematiksel kavramları oluşturan idrakleri tartışmak için bu iki düşünce geleneği üzerinde durulacaktır. Kelam, İslam'da ortaya çıkan ilk teorik düşünce geleneği olduğundan, Müslümanların bir bütün olarak mevcut hakkında geliştirdikleri ilk bilimsel akla karşılık gelmektedir (Türker, 2020, s. 19). Kadim-hadis ve

zat-sıfat ayırımıyla oluşturulmuş bir ontolojiye sahip olan kalam düşünce geleneği Allah-âlem-insan bağlamında bir sorgu alanına sahiptir. Fiziksel dünyanın yaratılmış varlıklarından akıl yürütme yoluyla yarıdan ile yaratılmış arasında kurulan bağ üzerinden bir ontoloji geliştiren kalam geleneği metafizik hiyerarşiye sahip bir bilimsel akıldır. Bununla birlikte; kalam geleneğinin teorik fiziği atomculuk olarak inşa edilmiştir. Bu gelenek; kadim-hadis ayırımını net olarak belirtmek için sonradan yaratılmış olan varlığın hem cisimsel olmayanının hem de cisimsel olanların atomlardan oluştuğunu iddia etmiştir. Bu teorik fiziğin kabulü kalam geleneğini ilerleyen yüzyıllarda zayıflatmıştır ancak teorik fizik dışındaki ontolojisi asırlar boyu etkisini ve geçerliliğini sürdürmektedir.

Medeniyet içerisinde ikinci düşünce geleneği meşşâî felsefedir. Kurucu filozofları Kindi, Fârâbî olmasına rağmen teoriyi hak ettiği konuma çıkaran filozof İbn Sînâ'dır. Çünkü İbn Sînâ, hem insanlığın kadim bilgisini sistemleştiren Aristoteles öğretisini hem de kendinden önce yaşamış İslam düşünürlerinden Kindi ve Fârâbî'nin öğretilerini kendinde toplayarak yeni bir ontoloji tanımlamayı başarmış bir filozoftur. İslam felsefe geleneğinde Kindi'nin bir ve birlik (Türker, 2020, s. 660), Fârâbî'nin varlık ve mevcut (Türker, 2020, s. 661), Amiri'nin zorunlu ve imkân (Türker, 2020, s. 662) gibi felsefi tefekkür biçimleri İbn Sînâ'da kemale ermiş; ayrıca İbn Sînâ "varlık-mahiyet", "zorunlu-mümkün" ayrımlarıyla İslam öncesi felsefenin ilkeleri olan sebep-sonuç, cevher-araz ve konu-yüklem gibi ilkeleri yeni felsefi ilkelerin birer alt dalı haline getirerek kendisinden sonraki yüzyılları da etkilemiş bir filozoftur. Böylece bu yeni ontoloji hem İslam meşşâî felsefeyi Aristoteles felsefesinden ayırmış hem de bu ontolojiye bağlı olarak yeni bir bilgi sistemi tanımlamıştır. İbn Sînâ'ya göre teorik ilimler fizik (doğa), matematik ve metafizik şeklinde üç türdür. Doğa ilimlerinin konusu, hareketli ve durağan olması yönünden cisimler ve onlara doğrudan ilişen arazların incelenmesidir. Yani fizik bilim alanıdır. Matematiğin konusu, bizzat maddeden soyut niceliktir ya da nicelikli şeyler ki bu ilmin tanımlarında bir madde türü veya hareket gücü kullanılmaz. Metafizik ilimlerde ise hem varlıkta hem de tanımda maddeden ayırık şeyler incelenmektedir

(İbn Sinâ, 2017, s. 2). Filozof, teorik ilimleri yukarıdaki şekilde tertip ettiğinden mantığın unsurları olan tanım, tasavvur ve tasdiki bu hiyerarşiye bağlı olarak kullanmıştır. Filozofa göre her ilim diğer ilimlerde incelenmeyen bir şeyi veya yönü incelemek zorundadır. Bu sayede mantıktan doğa bilimlerine, oradan matematik bilimlerine sıçrayan insan aklı en son metafizik ilmine erişmektedir. Yine filozof, madde-sûret teorisini esas alarak maddeyi tabiatta yani fiziğe, sûreti orta ilimler olarak adlandırılan matematiğe ve bunlara dayanarak da varlığın varoluş bilgisini de metafizik bilgi olarak mantık kuralları çerçevesinde birbirine bağlamıştır. İbn Sinâ felsefesi ilerleyen yüzyıllarda eleştirilmiş ve belirli değişiklikler yapılmış olsa da metafizik düşünce ve mantıksal yaklaşım hemen hemen aynı kalmıştır. İslam düşünce geleneklerinde de düşüncenin yapısı fizik (doğa bilimleri)-matematik-metafizik şeklindedir. Meşşâî felsefe her ne kadar kelimeler geleneği tarafından sudur teorisinden dolayı eleştirilmiş olsa da geleneğin teorik fiziği ona bağlı tanımladıkları kozmoloji, tutarlı ve sonraki yüzyıllarda gelişmelere daha ayak uydurabilir durumda olmuştur.

Son düşünce havzası da içinde bulunduğumuz zamanı da içeren Batı medeniyetidir. Bu medeniyetin ortaya çıkışını hazırlayan sebepler sadece bilimsel kaygılarla ortaya çıkmış bir durum olmaktan ziyade; o dönem toplumlarının inançlarında yaşadıkları dönüşümün sonucunda oluşan bir ontoloji söz konusudur. Özellikle Orta Çağ boyunca skolastik öğretiyi oluşturan Batı Hristiyanlığının, Antik Yunan, Helenistik kültür ve İbrani öğretilerin etkisinde kalarak bir kültür dini oluşturması ve bunu din olarak savunması, zaman içerisinde doğa filozofları olarak adlandırılan grupla bir çatışma yaşanmasına sebep olmuş ve bu çatışmayı din-bilim çatışması olarak tanımlamışlardır (Attâs, 2019, ss. 33-66). 16. yüzyıl ile başlayan Rönesans ve aydınlanma hareketlerinde Batı Hristiyanlığıyla doğa filozoflarını karşı karşıya getiren şeyin; Batı Hristiyanlığının Batının kültür geçmişini din diye sunmasına karşın doğa filozoflarının kâinat okumasıyla vermiş oldukları cevap olduğunu söyleyebiliriz. Mesela; Aristoteles felsefesinde âlem ikiye ayrılmaktadır. Ay üstü âlem ve ay altı âlem. Aristoteles'e göre ay üstü âlem kusursuzdur ve ay altı âlem oluş ve bozuluşa sahiptir. Batı Hristiyanlığı, Aristoteles'in ay

üstü âlemin kusursuzluğu görüşünü dinin bir kuralı haline getirmişti. Bu yüzden Galileo (1564-1642) teleskopla güneş lekelerini tespit ettiğinde “güneşte leke var” gerçeğini kültür dini olan Batı Hristiyanlığı dinin inkârı olarak algılayarak tepki vermiştir. Halbuki mesele Aristoteles’in ay üstü âlemin kusursuzluğu görüşünün Galileo tarafından doğru olmadığını göstermekten ibarettir. Aslında sorun; bir filozof olarak Aristoteles’in doğa hakkındaki idrakiyle oluşan bir teorisinin diğer bir filozof olan Galileo tarafından yanlış olduğunun gösterilmesidir. Dini ilgilendiren bir durum söz konusu değilken din olarak tanımlanmış yapı Aristo’nun görüşünü dine kattığı için karşılıklı din-bilim çatışması yaşanmıştır. İşte böyle bir inanç zedelenmesi yaşayan Batı doğa filozofları kültür dini olan Batı Hristiyanlığına tepki vermek isterken Tanrı’yı da bu kültür diniyle birlikte reddetme noktasına gelmişlerdir. O güne kadar bilginin kaynağı olarak Tanrı-âlem-insan üçlüsü, artık insan-mekânîk doğa ontolojisine indirgenmiştir. Bu sürecin kurucu filozofu René Descartes’tir. Descartes’in kartezyen felsefesi, matematiğin dalları olan geometri ve cebirin bir terkididir. Bu felsefenin genel adı Niceliksel Doğa Felsefesidir. Her ne kadar Descartes’in dual felsefesi metafizik içerse de “ben ve Tanrı”, “beden ve ruh” ayırımı birçok farklı ontolojilerin kurulmasına zemin hazırlamıştır. Descartes’in eserlerinde görüldüğü üzere Descartes için doğa mekânîk bir saattir ve onun mekânîğini çözmek insanın idrakine havale edilmiş bir görevdir. Hatta Descartes’e göre bu mekânîk yapı çözümlenirken elde edilen sonuçların güvenilir olması için matematiğin analitik geometri kurallarıyla da ispatlanması gerekmektedir. Descartes felsefesinde mekânîk doğa; fiziksel varlıklar ve onlar arasındaki ilişkilerin analitik geometriyle doğrulanmış olanlarda matematik ilişkiler olarak görülmektedir. İnsanın, metafizik anlamda Tanrıyla olan ilişkileri bu bağlamın dışındadır. Diğer bir ifadeyle; nicelik temelli bu yaklaşımda bir fizik dünya bir de fizik dünyanın sûretleri yani matematik vardır. Fiziksel varlıkların matematiksel ilişkilerinden oluşan bu ontoloji modern dönemin bilim anlayışını inşa etmiştir. Batılı doğa filozofları Batı Hristiyanlığından uzaklaşıp gerçek Tanrı’yı bulmak istemişlerdir ancak filozoflar mekânîk doğanın içinde kaybolmuşlardır. Bu arayışta olan filozoflardan biri de fizikçi Isaac Newton’dur (1643-

1727). Ancak Newton da mekânîk doğayı matematik ilişkilerle nicelik olarak ifade edebilmiş ve Tanrı arayışını gerçekleştirememiştir.

Batı düşünce havzasında diğer bir ontoloji ise Immanuel Kant'ındır (1724-1804). Kant'ın transandantal (doğaüstü) felsefesinin temeli a priori ve a posteriori şeklinde tanımlanan iki bilgi çeşidiyle inşa edilmiştir. Filozof, idrakimizin duyusal olarak hissettiklerimizin ham maddesini işleyerek elde ettiği ilk ürünün deneyimler olduğunu, ancak deneyimde son bulmadığını ileri sürerek algı ve deneyimden bağımsız mantıksal olan (a priori) ile deneyimden ödünç alınan a posteriori olanın birlikteliği ile bilginin var olacağını vurgulamıştır (Kant, 2022, s. 15). Bununla birlikte; Kant, a priori ve a posteriori bilginin yanında iki de yargı türü belirlemiştir ki bunlar analitik önermeler ve sentetik önermelerdir. Eğer bir önermede yüklem öznenin içindeyse bu tip önermeler analitik önermelerdir. Analitik önermeler bilgimizi genişletmezler ama açıklama yaparlar. Kant'a göre sentetik a priori önermeler bize yeni bilgi vermektedirler. Sentetik a priori önermelerdeki bu açıklayıcılık, zihinde a priori olarak bulunup duyularımızın saf formları olan zaman ve mekân formları içinden elde ettiğimiz görüdür (Kant, 2022, ss. 25-35). Bu görüş altında; Kant geometrik nesnelerin mekânda, aritmetiğin nesnelerinin ise zamanda temsillerinin bulunduğunu iddia etmiştir (Kant, 1997).

Kant felsefesinde nesneler, idealar ya da fizik âlemde değil insanın zihninde oluşmaktadır. Nesnelerin zihindeki yargıların içinde kavramla birlikte ortaya çıktığı savunulmaktadır. Kant'ın transendental felsefesine göre nesnelerin kendi mahiyetlerini bilmek mümkün değildir. Biz, nesnelerle ilgili bilgiyi ancak zihnimizde a priori olarak bulunan saf zaman ve mekân formlarının içinde sentezleyerek kavrayabiliriz. Yani Kant, nesnelerden aldığımız zaman ve mekân formu içerisindeki görüsel temsillerin insan zihninde kategoriler zorunlu eşleşmesi ile varlığa ilişkin bilginin, dolayısıyla da varlığın kendindeliğini değil, bize göreliğini inşa ettiğimizi ileri sürmüş olmaktadır. Bu felsefede bilgi sadece yargıdan oluşmaktadır. Nesne ile kavram yargıdan bağımsız değildir. Yargı sadece zihne bağlı olduğu için, zihin yoksa yargı da olmayacağından dolayı nesne ve kavram da var olmaz. Kant'a göre yargıyı çıkarmak için

bütün deneysel unsurlardan özellikle arındırılmış olan zaman ve mekânın transendental formu içerisinde saf görüye başvurulmalıdır (Kant, 2022, ss. 143-147). Bununla birlikte; Kant'a göre zaman ve mekân, saf görümüzün a priori formudur ve bütün bilginin temel zeminini oluşturur. Buna aritmetiğin ve geometrinin bilgisi de dâhildir. Yani zaman ve mekân hem deneysel hem de deneysel olmayan görünümün zemini. Nesnelerle ilgili algıladığımız tüm bilgiler, zihnimizdeki a priori koşullara uymak zorundadır. Dolayısıyla Kant kendisinden önceki metafizikten ayrılarak, bilginin nesnelere uyması gerektiği görüşünü değil nesnelerin bizim bilgimize uyması gerektiği görüşünü savunmuştur. Kant felsefesine göre; zaman ve mekânın inşa ettiği fizik dünyada varlıkların saf zaman ve mekân görüleri alınarak kavramlar inşa edilmekte ve bu görülerin niceliksel olanları da matematik olarak ifade edilmektedir. Dolayısıyla bize göre Kant'ın kurmuş olduğu ontoloji, zaman ve mekân dışında herhangi bir varlığın bilgisine ulaşamayacağını ve doğaüstü anlamıyla metafizik bilginin imkânsız olduğunu ortaya koymuş olmaktadır.

Modern dönem içerisinde gelişen mantıkçı pozitivistlerin ve formalistlerin kurduğu ontolojiler de mevcuttur. Mantıkçı pozitivistler mantığı deneye konu ettiklerinden fiziksel ve matematiksel varlıklarda sonsuzluk kavramının yapısı gereği deneysel sonucunun alınamayacağından dolayı varlıkların tümel özellikleri yerine tikel ve sonlu olanlarının alınmasını tercih etmişler ve bu düşünce altında hem fiziksel varlıkları hem de matematiksel kavramları deneyin doğrulayıcılığına tabi tutmuşlardır. Diğer bir ontoloji oluşturan formalistler ise kendi ontolojilerinde fiziksel nesnelerin ilişkilerinden elde edilen aksiyomatik dizgelerin mantıksal doğruları ile biçimsel bir sistem kurmaya çalışmışlardır ancak Kurt Gödel'in (1906-1978) Eksiklik Teoremleriyle fiziksel varlık ilişkilerinin aksiyomatik dizgelerinin içinde bir önermenin kendi sistemi içinde doğruluğunun ispatlanamayacağını ve doğruluğun ispattan daha geniş olduğu sonucuna varmışlardır.

3. Metafizik Bağlamıyla Fiziksel ve Matematiksel Nesneler

Varlıkbilim olarak ifade edilen ontoloji genel olarak metafiziğin bir alt dalı olarak tanımlanmaktadır. Metafiziğin “var olmak bakımından varlık” konusu varlığı da kapsamasından dolayı tarihsel süreçte 18. yüzyıla kadar ontoloji metafiziğin bir alt dalı olarak düşünülmüştür. Ancak, Kant’ın duyusal olmayan şeyin kesin bilgi veremeyeceği teziyle birlikte metafizik hiyerarşiye sahip olmayan ontolojiler kurulmaya başlanmıştır. Metin içerisinde tartıştığımız üç medeniyet havzasının ilk ikisinde ontolojiler metafizik bilginin altında inşa edilmiştir. Bununla birlikte; modern dönem niceliksel doğa felsefesinin kurucu filozofu olarak Descartes da ontoloji ve metafizik dual, Kant ontolojisinde ise metafizik kapsam mevcut değildir. Bugün modern bilim alanlarının genelinde metafizik bilgi, bilgi olarak tanımlı değildir.

Özellikle fiziksel ve matematiksel kavramlarla kurulan sistemlerde varlığın mahiyetinden hareket edildiğinde -varlığın ilk sebep soruları görmezden gelinerek- sadece varlık ilişkilerinin şekilsel mantık ilkeleleriyle tutarlılıkları elde edilebilmektedir. Ancak bu mahiyete sahip duyusal içerikli fiziksel varlıkların ya da duyulara kapalı matematiksel varlıkların kendilerine dair nedir sorusunun cevabını fizik ve matematiğin kendi içerisinde vermek mümkün değildir. Başka bir ifadeyle; fizik ve matematik bilimleri, "Fizik nedir?" veya "Matematik nedir?" şeklindeki soruları kendi bilim sahalarına dayanarak cevaplayamazlar. İnsan duyusunun algıladığı bütün fiziksel varlıkların ya da onların sùretlerinden oluşan zihinsel varlıkların “Nedir?” sorusu ancak ilk sebep yönüyle metafizik ilminde cevaplanacak sorulardır. Burada her iki sorunun niteliği de var olmak bakımından varlık yönüyle cevaplanması gereken sorulardır. Fizik ve matematik, varlığın “Neden?” ve “Nasıl?” sorularını cevaplayacak kapasitededir. Çünkü varlıkla ilgili “Nasıl?” sorusu varlıklar arası ilişkiye, “Neden?” sorusu ise onun teorik olan matematik ilişkilerine karşılık gelmektedir. Metafizik soru ise “Nedir?” sorusudur. Ayrıca fizik ve matematik nesne ve kavramları zaman ve mekânda var olduklarından bütün tanımları zaman ve mekâna bağlı olarak yapılmaktadır. Metafizik ilimlerde ise hem varlıkta hem de tanımda maddeden ayrık şeyler incelediğinden zaman ve mekâna bağlı varlıklar metafizik sorgu

için hazırlık yapabilirler ancak metafizik varlıkları tanımlayamazlar. Diğer bir ifadeyle; metafizik önermelerde cisimsel olmayan önermeler kurulabileceği için cisim ve onun sūretinden oluşan fizik ve matematik metafizik sorgulama için uygun içeriğe sahip değildirler. Fiziğin “Cisim nedir?” ya da matematiğin “Ölçü nedir?”, “Sayı nedir?” gibi sorularının cevapları metafizik ilkelerle cevaplanabilir sorulardır. Dolayısıyla, metafizik, fizik ve matematiğe ilke koyabilir ancak bu ilimler yoluyla metafizik kavramlar doğrudan açıklanamaz. Metafizik alan için fizik ve matematik dışında yeni bir temellendirme teşebbüsüne ye ihtiyaç olduğu kanaatindeyiz.

Kaynakça

- Attâs, S. M. N. (2019). İslam, Sekülerizm ve Geleceğin Felsefesi. (Çev. M. E. Kılıç). İstanbul: İnsan Yayınları.
- Dişkaya, A. (2021). Aklın Sınırlarında, Metafizik Felsefi Akledilirler Öğretisi. İstanbul: Ketebe Yayınevi.
- İbn Sînâ. (2017). Kitâbu's-Şifâ, Metafizik. (Çev. E. Demirli & Ö. Türker). İstanbul: Litera Yayıncılık.
- Kant, I. (1997). Prolegomena to any future Metaphysics that can Qualify as a Science. (Çev. P. Carus). Chicago: Open Court Publishing Company.
- Kant, I. (2022). Saf Aklın Eleştirisi. (Çev. N. Pektaş). Ankara: Gece Kıtaplğı.
- Karakaya, V. (2022). Cisimsel Süret ve Metafizik Arasında Matematiksel Bilginin Yeri Üzerine Bir Değerlendirme. Beytulhikme An International Journal of Philosophy, 12 (2), 357-376.
- Öner, N. (1991). Klasik Mantık. Ankara: Ankara Üniversitesi Basım Evi.
- Timuçin, A. (1976). Descartes-Descartes'çı Bilgi Kuramının Temellendirilişi. İstanbul: Kavram Yayınları.
- Türker, Ö. (2018). İslam Düşüncesinde Teoriler: Metafizik-2; Varlık Düşüncesi ve Sıfatlar. İstanbul: Ketebe Yayınevi.
- Türker, Ö. (2020). İslam Düşünce Gelenekleri: Kelâm-Felsefe-Tasavvuf. İstanbul: Ketebe Yayınevi.

Extended Abstract

Under the premise that human perception operates at various levels, it becomes an essential area of inquiry to determine which classifications of knowledge, known as science or wisdom, correspond to which levels of human perception. Starting from this concept, the current study discusses how physical and mathematical entities come into being based on the modes of human perception, considering the ontologies in different realms of knowledge. First, the philosophical foundations of the differences in human perception are briefly explained, followed by an explanation of how these differences manifest as sciences. Additionally, the ontological boundaries of physical entities and mathematical objects, as two modes of human perception, are discussed with reference to Ancient Greek civilization, Islamic civilization, and modern Western civilizations. Furthermore, the metaphysical foundations of physical and mathematical objects are also generally outlined.

The differences in human perception regarding existence can be explained as formal or essential expressions obtained through the human inquiry into the essence or a facet of existence, generally classified as epistemology, ontology, and metaphysics. A holistic view must be taken without ignoring that the subject of the classification of knowledge or science is human itself. Human contact with existence, including their own, creates an imagination in them, and through the necessary principles of reason (innate knowledge), these imaginations are affirmed as knowledge. It can be observed that beliefs, culture, moral norms, and even legal systems sometimes expand and sometimes narrow human perceptions. For example, in Ancient Greek civilization, due to Pagan beliefs, the first cause within the scope of metaphysical perception was based on a mover rather than a creator. Similarly, the inclusion of religion, which synthesized the forms of imagination influenced by Ancient Greek and Hellenistic cultures with Hebrew teachings during the Western Scholastic period, led to a narrowing of perception. In the modern period, the narrowing of perception has manifested as a conflict between religion and science, attempting to resolve the issue by reducing the

realm of perception from metaphysics to the plane of mathematical logic. Conversely, in the Islamic intellectual world, guided by revelation and prophecy, human perception established a logical or inferential connection with its creator, defining the “necessary being” as the first cause of existence through the necessary principles of reason. It is also evident that the guidance of revelation expands the boundaries of human perception.

In the modern period, ontologies established by logical positivists and formalists have emerged. Logical positivists, by subjecting logic to experimentation, preferred to consider finite and particular properties of entities instead of their universal properties, as the structure of the concept of infinity in physical and mathematical entities does not yield experimental results. Under this thought, they subjected both physical entities and mathematical concepts to experimental verification. Formalists, who create other ontologies, tried to establish a formal system with logical truths derived from axiomatic systems based on relationships among physical objects. However, with Kurt Gödel's (1906-1978) Incompleteness Theorems, it was concluded that within the axiomatic systems of relationships among physical entities, the truth of a proposition within its own system cannot be proven, indicating that truth is broader than proof.

A distinct difference exists between metaphysics and ontology. While ontology is expressed as the science of existence, metaphysics is a discipline that investigates “existence in terms of being”. Therefore, within ontology, structures can be defined that either possess or lack metaphysical qualities. In the first two of the three cultural basins we discussed within the text, metaphysical knowledge exists within ontologies. However, in the ontology of modern Quantitative Natural Philosophy, metaphysics is dual in Descartes' ontology and nonexistent in Kant's ontology. Today, in general, metaphysical knowledge is not defined as knowledge in modern scientific fields.

When dealing with systems constructed with physical and mathematical concepts, if we proceed from the nature of existence (ignoring

the questions of the first cause of existence), we can achieve the consistency of the relationships of existence through formal logical principles. However, it is not possible to answer the question “What is it?” concerning physical entities with sensory content or mathematical entities closed to the senses, within physics and mathematics themselves. In other words, the sciences of physics and mathematics cannot answer the questions “What is physics?” or “What is mathematics?” based on their own fields. The question “What is it?” concerning all physical entities perceived by human senses or mental entities formed from their forms can only be answered in the science of metaphysics regarding the first cause. Here, the nature of both questions requires answers in terms of being. Physics and mathematics are capable of answering the questions “Why?” and “How?” concerning existence. The “How?” question relates to the relationships among entities, and the “Why?” question corresponds to their theoretical mathematical relationships. The metaphysical question, however, is “What is it?”. Furthermore, since physical and mathematical objects and concepts exist in time and space, all their definitions are made based on time and space. In metaphysical sciences, since things separate from matter are examined both in existence and definition, entities tied to time and space can prepare for metaphysical inquiry but cannot define metaphysical entities. In other words, since metaphysical propositions can establish non-corporeal propositions, physics and mathematics, formed from the body and its form, do not possess suitable content for metaphysical inquiry. The answers to the questions “What is the body?” in physics or “What is measurement?” or “What is number?” in mathematics can be answered with metaphysical principles. Thus, metaphysics can lay principles for physics and mathematics, but metaphysical concepts cannot be directly explained through these sciences.